

## Nejen o české státnosti a identitě

**HVÍŽĎALA, K. – PŘIBÁŇ, J. *Hledání dějin.***

**Praha: Karolinum, 2018, 258 s.**

Hned na úvod je třeba vysvětlit, proč kniha rozhovorů mezi novinářem a právním filosofem je vůbec předmětem recenze v odborném a právně-historicky zaměřeném periodiku. Skutečně, proč vlastně na této půdě recenzovat knihu, která je na rozdíl od běžné vědecké produkce vedena formou dialogu, a jako taková i poměrně logicky postrádá poznámkový aparát a seznam literatury, tedy dnes již stěží odmyslitelné atributy odborné vědecké studie?

Odpověď na tuto otázku přitom není nikterak složitá. Inu proto, že posláním všeho toho dnes již žel často značně zmechanizovaného „vědeckého provozu“ je přeci nejen přispět k novému poznání, ale také k uvědomění si odpovídajícího kontextu všeho toho, co bylo společným úsilím mnoha vědeckých studií získáno.

A zejména v tom naposledy zmíněném je podle mě Hvíždalova a Přibáňova kniha opravdovým tvůrčím počinem té nejvyšší kvality, jehož význam možná v tuto chvíli ani nejsme schopni plně docenit, který si však právě proto zcela určitě zaslouží naši pozornost, a to „i“ (nebo spíše „právě“) na půdě odborného vědeckého periodika.

Mnohdy totiž platí ono okřídlené, že „pro stromy nevidíme les“, přičemž ovšem platí, že „les“ jsou v dnešní době schopni vidět jenom nemnozí. Je k tomu totiž ve stávající záplavě informací zapotřebí velkého rozhledu podloženého rozsáhlým studiem, stejně jako intelektuální poctivostí a zejména dovedností své názory formulovat právě se zřetelem k celku života společnosti. Jinými slovy je nutno se dobře orientovat v celé řadě oborů a prokázat schopnost jejich poznatky integrovat do smysluplné představy světa, a tu pak ve věrohodných formulacích představit i čtenáři.

A právě toto vše Jiří Přibáň, protože právě on je bezpochyby hlavním autorem recenzované knihy, dokáže, a ve svých úvahách nám tak nastiňuje pečlivou argumentací podložený nástin českého státoprávního vývoje od jeho počátků až do současnosti. Jak již naznačeno, cenné přitom je, že autor nikdy neztrácí ze zřetele velmi široký záběr, jenž mu umožňuje zasazení tohoto vývoje jednak do kontextu evropského dění, jednak i do širokých souvislostí právní filosofie, sociologie, ba i umění (v tom zejména literatury).

Ve výsledku tak vzniká velmi čtivá a intelektuálně podnětná výpověď nejen o minulém, ale i o naší nejvlastnější a turbulentní současnosti. Přibáň se zde totiž na rozdíl od některých svých dřívějších textů důsledně zbavil jistého sklonu „k manýře“, jež je někdy zatěžovala obtížnou srozumitelností, a vše podřídil jasné a stylisticky ukázněné výpovědi, která jenom dále stupňuje požitek z předkládané četby.

Autoři samozřejmě v hrubých rysech sledují chronologii dějin, přičemž ovšem neváhají, shledají-li to účelným, od ní i odbočit, přičemž ovšem takovéto exkursy rozhodně

nepůsobí chaotickým dojmem, ale naopak přidávají knize svým poukázáním na ne vždy zmiňované souvislosti další vítaný a obohacující rozměr.

Konkrétně jsme obeznámeni zejména s fenoménem vývoje „národního státu“, v němž se zrcadlí i dnes tak často zmiňované rozepře jeho stoupců a odpůrců, osobně bych pak v této souvislosti vyzvedl zejména kapitoly „Novověk, státní suverenita a národ“, v níž Příbáň velmi precizně pojmenovává kořeny zrodu moderní evropské státnosti.

V podstatě ovšem všechny kapitoly zaujmou množstvím zpracovávaných témat, z nichž každé má svůj nesporný inspirativní potenciál. To přitom samozřejmě ani neznamená, že s některými tvrzeními knihy by nešlo polemizovat, ale i v tom vidím její důležitý přínos často velmi osobitého „inspiromatu“, který čtenáře vede k přemýšlení nad tím, „jak se vlastně věci mají“.

Z logiky knižního rozhovoru jsou přitom některá témata načrtnuta jen „lehkou rukou“, a také leckdy tam, kde by si bylo možné přát ponor do větší hloubky, Hvízd'ala položené otázky náhle směřují k jinému cíli. To je však v tomto žánru zcela legitimní, a nebojím se dokonce ani říci, že kniha v jeho rámci plně snese srovnání i třeba s tak úspěšným a tolik diskutovaným rozhovorem Snydera s Judtem vydaným v češtině pod názvem „Intelektuál ve 20. století“, byť tam bylo výchozí nastavení přeci jen jiné, neboť Judt byl již těžce nemocný, a šlo tak v nemalé míře nejen o „hledání dějin“, ale i o rekapitulaci jeho životního příběhu. Pokud si Hvízd'ala s Příbáněm prostě zvolili za motto své knihy výrok sv. Augustina: „Hledejme jako ti, kdo chtějí nalézt a nalézejme jako ti, kdo chtějí hledat“, pak lze jen – a to k nemalé radosti čtenářů – konstatovat, že tomuto předsevzetí na jejich stránkách plně dostáli.

V souhrnném pohledu tak podle mého názoru vzniklo zejména pro státoprávní historii opravdu zcela zásadní pojednání, jež by mělo být bez nadsázky povinnou četbou zejména pro studenty práv, ale jinak i v podstatě pro každého, kdo se chce orientovat ve složité současnosti (logicky ovšem určované zejména naší minulostí). Příbáňova a Hvízd'alova kniha totiž představuje v tomto ohledu svým širokým záběrem nepochybně dosud tolik chybějící a potřebné vodítko, díky němuž je možné z tohoto „labyrintu postpravdy“ úspěšně a bez větších šrámů na duši vyvážnout. Toto „hledání dějin“, jež je především jednou velkou výzvou k používání otevřené mysli při jejich nikdy nekončícím nalézání, se prostě nadmíru povedlo.

*Radim Seltenreich*

doi: 10.14712/2464689X.2019.15